

บทที่ 1

บทนำ



### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่บริเวณแม่น้ำเวฬุ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นบริเวณป่าชายเลนที่มีความสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งในปัจจุบันยังมีได้มีการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างถูกวิธีและการใช้ประโยชน์ที่ดินยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ประกอบกับพื้นที่บริเวณแม่น้ำเวฬุดังกล่าวมีปัญหาและข้อจำกัดทางกายภาพ เช่น มีการทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ธาตุ ฯลฯ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเวฬุ จากการทำนาเกลือ โดยการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนจึงจำเป็นต้องกำหนดการวางแผนการใช้ที่ดินบริเวณแม่น้ำเวฬุให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และสอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการขยายตัวของประชากรในท้องถิ่นด้วย แม่น้ำเวฬุเป็นเขตพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งมีความสำคัญต่อวัฏจักรของสิ่งมีชีวิตต่างๆ จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินบริเวณแม่น้ำเวฬุ เพื่อรองรับประชากรในอนาคตโดยคำนึงถึงผลกระทบทางด้านนิเวศวิทยา การสงวนทรัพยากรต่างๆ และรักษาสภาพแวดล้อม

### 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพการใช้ที่ดิน และสภาพการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในแม่น้ำเวฬุตลอดจนปัญหาที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

## 2. ศึกษาแนวโน้มศักยภาพในการพัฒนา และ เสนอแนะแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินแม่น้ำเวฬุ โดยยึดหลักการสงวนทรัพยากรธรรมชาติ

### 1.3 วิธีการศึกษา

การวางแผนการใช้ที่ดินแม่น้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี จะศึกษาค้นคว้าโดยใช้เอกสารจากห้องสมุด ข้อมูลจากหน่วยราชการ รวมทั้งรายการการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการใช้ที่ดินแม่น้ำเวฬุ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารจากหน่วยงานทางราชการ และจากห้องสมุดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรในระดับตำบล

2. บัณฑิตต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินประกอบด้วย

2.1 ข้อกำหนดเขตพื้นที่สงวน พื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่พัฒนาในพื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนหลักการในการกำหนดพื้นที่ดังกล่าว

2.2 รูปแบบการใช้ที่ดินในปัจจุบัน ปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ และแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต ปัญหาสภาพแวดล้อมและนิเวศน์วิทยาที่เกิดขึ้น

2.3 วิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในแม่น้ำเวฬุ  
ความเป็นไปได้ในการพัฒนา การคาดคะเนสภาพการณ์ในอนาคต

2.4 เสนอแนะแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินแม่น้ำเวฬุให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

## 1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

### 1. ประเภทของข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลระดับรอง คือ หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้านทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร ทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการออกสำรวจภาคสนามในพื้นที่ศึกษา และการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ประเภทของข้อมูลทั้งหมดที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

1. ข้อมูลด้านสภาพกายภาพ การใช้ที่ดิน
2. ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ : ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ ฯลฯ
3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ
4. ข้อมูลด้านสังคม และ โครงสร้างพื้นฐาน

### 2. แหล่งของข้อมูล

2.1 ข้อมูลทางสถิติ เอกสาร จากหน่วยงานราชการและสถาบันต่างๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 แผนที่จากกรมแผนที่ทหารและภาพถ่ายดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ

2.3 การสำรวจด้านกายภาพในบริเวณแม่น้ำเวฬุ

2.4 รายงานการวิจัยและรายงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับ

2.5 นโยบายการใช้พื้นที่ดังกล่าวของหน่วยงานรัฐบาล ได้แก่  
ผังโครงสร้างจังหวัด นโยบายบ่าชายเลน ความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์ และอื่นๆ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะและสภาพทั่วไปตลอดจนแนวทางในการวางแผนพื้นที่ดินแม่น้ำเวฬุ
2. เป็นแนวทางในการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินแม่น้ำเวฬุ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงข้อจำกัด ตลอดจนจำนวนประชากรทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณแม่น้ำเวฬุ
4. กระตุ้นให้หน่วยราชการและประชาชนเห็นความสำคัญของบ่าชายเลนในแม่น้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย